

Α. ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΝΑΣΚΑΦΕΩΝ

1. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΣΕΣΚΛΩ: (Πίν. 1 - 2)

Ἡ συνεχισθεῖσα καὶ ἐφέτος ἀνασκαφικὴ ἔρευνα ἐπὶ τῆς προϊστορικῆς ἀκροπόλεως τοῦ Σέσκλου ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς ἐκτάσεως τοῦ στρώματος τῆς Προκεραμεικῆς Νεολιθικῆς ἐπ' αὐτῆς καὶ τὴν διευκρίνησιν ζητημάτων, σχετιζομένων μὲ τὰ ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα τῆς ἀκροπόλεως, ἐν ᾧ τῆς λεπτομεροῦς τοπογραφικῆς ἀποτυπώσεως τοῦ χώρου, ἢ ὁποῖα ἐπερατώθη κατὰ τὸ παρὸν ἔτος. Περὶ τὸ τέλος τῆς ἀνασκαφικῆς περιόδου ἐγένετο ἐπίσης καὶ συντήρησις τῶν ἀποκαλυφθέντων προγενεστέρως προϊστορικῶν οἰκημάτων.

Εἰς τὰς ἐργασίας ἔλαβον ἐνεργὸν μέρος ἡ ἀρχαιολόγος κ. Μαρία Θεοχάρη καὶ ἡ φοιτήτρια τῆς Ἀρχαιολογίας δ. Εὐ. Ριζοπούλου, ἐπὶ βραχὺ διάστημα δὲ ἐβοήθησε καὶ ὁ φοιτητὴς τῆς Ἀρχαιολογίας κ. Π. Πάντος.

Ι. Λείψανα τῆς Προκεραμεικῆς Νεολιθικῆς ἐπεσημάνθησαν τὸ πρῶτον ἐφέτος εἰς τὸ κέντρον περιῖπου τῆς ἀκροπόλεως καὶ συγκεκριμένως εἰς τὸν χώρον, ὅπου ἐν τῷ τοπογραφικῷ σχεδίῳ τοῦ ΤΣΟΥΝΤΑ (Δ - Σ, πίν. III, τετράγωνον Η 2) δεικνύται κενὸν τι. Μεγάλῃ τάφρῳ ἀνασκαφείσα κατὰ μῆκος τῆς ἀκροπόλεως ἀπεκάλυψεν εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ καὶ εἰς βάθος τριῶν περιῖπου μέτρων ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας ὄρυγμα ἐντὸς τοῦ στερεοῦ ἑδάφους, ἐν ᾧ μόνον «μικρολιθικὰ» λίθινα ἐργαλεῖα ἐκ πυριτολίθου καὶ ὄστᾶ ζῶων εὐρέθησαν, οὐδὲν δὲ ἴχνος κεραμεικῆς. Διαταραχαὶ τῆς ἐπιχώσεως εἰς βάθος, γενομένηαι κατὰ τὴν περίοδον τοῦ Διμηνίου, ἐδυσχέραναν τὴν ἐργασίαν καὶ δὲν ἐπέτρεψαν τὴν πλήρη ἀποκάλυψιν τοῦ ὀρύγματος κατὰ τὸ παρὸν. Ἡ ἐντὸς τοῦ ὀρύγματος καὶ ὑπεράνω αὐτοῦ ἐπίχωσις ἀπετελεῖτο σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἐκ τεφρῶν χωμάτων καὶ λεπτῶν τεμαχίων ἀνθρώκων - λειψάνων προφανῶς καταστραφείσης καλύβης ἐκ χόρτων καὶ κλάδων.

Τῆς αὐτῆς ἐποχῆς στρῶμα ἀνεσκάφη δοκιμαστικῶς καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς ἀκροπόλεως (Τομεὺς Θ), ὅπου ἐπεχειρήθη στρωματογραφικὴ τομῆ. Ἡ διαδοχὴ τῶν στρωμάτων εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἦτο μᾶλλον ὀμαλὴ (Προκεραμεικὴ - Ἀρχαιότερα Νεολιθικὴ Ι κλπ.).

Τῆς Μέσης Νεολιθικῆς (ἦτοι τοῦ ἄλλοτε λεγομένου «Πολιτισμοῦ τοῦ Σέσκλου» ἢ «Ἀρχαιότερας Νεολιθικῆς») ἀνεφάνησαν λίαν ἐνδιαφέροντα ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα ἐντὸς τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης μεγάλης τάφρου (Τάφρος II) καὶ κατὰ τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς τμήμα. Τὰ παλαιότερα στρώματα τῆς ἐπιχώσεως εἰς τὸ τμήμα αὐτὸ δὲν ἀνεσκάφησαν εἰς βάθος.

Ὁ κύριος τομεὺς τῶν ἀνασκαφῶν περιορίσθη εἰς τὸ μέσον τῆς βορείου πλευρᾶς τῆς ἀκροπόλεως καὶ δὴ εἰς τὸν χώρον, ὅπου κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ ΤΣΟΥΝΤΑ (Δ - Σ, ἔ. ἀ. τετράγωνα Η 1 καὶ 2) δηλοῦνται οἰκήματα τῆς Ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ καὶ τῆς Νεωτέρας Νεολιθικῆς. Σκοπὸς ἡμῶν ἦτο νὰ μελετήσωμεν τὴν στρωματογραφίαν τῆς Λιθοχάλκου Περιόδου καὶ νὰ ἐλέγξωμεν τὴν ὑπαρξίν φάσεων καὶ ὑποπεριοδῶν. Ἡ ἀνασκαφὴ ἀπέβη λίαν ἀποδοτικὴ καὶ διδακτικὴ συνάμα, διότι ἐξ αὐτῆς ἐδείχθη ἡ ὑπαρξίς μεγάλου πάχους ἐπιχώσεως τῆς Περιόδου τοῦ Ραχμανίου (τῆς κατ' ἔξοχὴν «Λιθοχάλκου») καὶ ἐμελετήθησαν τρεῖς φάσεις αὐτῆς.

Ἐπάλληλοι στρώσεις διαπέδων καὶ διαδοχικαὶ ἐστίαὶ μονίμου μορφῆς (ἀποτελούμεναι ἐκ παχειῶν στρώσεων πηλοῦ ἐπὶ ὑποστρώματος ἐκ χαλίκων ἢ μικρῶν λίθων, κυκλικαὶ δὲ τὸ σχῆμα) ἐσχεδιάσθησαν καὶ ἐφωτογραφήθησαν ὡς ἀπεκαλύπτοντο. Ἐκ τῆς μελέτης τῆς κεραμεικῆς, ἡ ὁποία δὲν ἐπερατώθη εἰσέτι, ἐλπίζεται ὅτι θὰ συναχθοῦν ἐξαιρετικῶς ἐνδιαφέροντα πορίσματα περὶ τῆς Περιόδου αὐτῆς ἐν Σέσκλῳ.

Περαιτέρω, ἀνεσκάφη πρὸς τὰ ΒΑ. ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ ὑπὸ τοῦ ΤΣΟΥΝΤΑ ἀποκαλυφθεῖσα Οἰκία 31, τῆς Ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ, τὰ λείψανα τῆς ὁποίας, ἐπιχωσθέντα, εἶχον σχεδὸν ἐξαφανισθῆ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἀνατολικώτερον κειμένη Οἰκία 33 τῆς Νεωτέρας Νεολιθικῆς. Τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ οἰκήματος ἀπεκαλύφθη πληρέστερον ὁ μὴ δηλούμενος εἰς τὸ παλαιὸν σχέδιον ἀνατολικὸς τοῖχος (πίν. 1α).

Πρὸς τὸ τέλος τῆς ἀνασκαφικῆς περιόδου ἀπησχολήθημεν εἰς τὴν συντήρησιν παλαιότερον ἀποκαλυφθέντων οἰκημάτων, ἅτινα εἶχον ὑποστῆ φθορὰς, κατ' ἔξοχὴν δὲ εἰς τὴν συντήρησιν καταπεσόντων τμημάτων τῆς λιθίνης κρηπίδος τοῦ «μεγαροειδοῦς» οἰκήματος 7 - 8 - 9 (Δ - Σ, πίν. III) (πίν. 1β). Τέλος σημαντικὸν μέρος τοῦ χρόνου διετέθη εἰς τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ τοπογραφικοῦ σχεδίου τῆς ἀκροπόλεως καὶ τοῦ περὶ αὐτὴν χώρου.

II. Τὰ κινήματα εὐρήματα ὑπῆρξαν καὶ ἐφέτος ἀφθονα καὶ ἐνδιαφέροντα, καίτοι ἡ προσοχὴ ἡμῶν ἐστράφη μᾶλλον πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς διευκρινήσεως ἀρχιτεκτονικῶν προβλημάτων, διὰ τὴν προετοιμασίαν τῆς ὀριστικῆς δημοσιεύσεως τῶν ἀνασκαφῶν, ἡ ὁποία ἐλπίζεται ὅτι θὰ περατωθῆ συντόμως.

Ἐκ τῆς προκεραμεικῆς ἐπιχώσεως προέρχονται κυρίως «μικρολιθικά» ἐργαλεῖα ἐκ πυρίτου καὶ σπανιώτερον ὀψιανοῦ (πίν. 2α, ἄνω), δύο λίθινα «ἐνώτια», ἐξ ὧν εἰκονίζεται τὸ ἓν (πίν. 2α, κάτω), τμήματα «ἀξινῶν» ἐκ πρᾶσινου λίθου, δισκίριον λίθινον καὶ περιάπτον (;) κ.ἄ. Ἰδιαίτερος σημαντικὰ ἦσαν λείψανα ἀπληθρακωμένων καρπῶν ἐκ τοῦ στρώματος αὐτοῦ (διακρίνεται μετὰ αὐτῶν σῖτος καὶ ὄσπρια), ἐκ τοῦ ὁποίου ἐπίσης συνελήθησαν δείγματα ἀνθρακος καὶ ἀπληθρακωμένου ξύλου. Ἀφθονα ἦσαν ἐπίσης τὰ ὄστᾶ ζώων, ἐξ ὧν ἐλάχιστα ἔφερον ἴχνη κατεργασίας.

Τῆς Μέσης Νεολιθικῆς εὐρέθῃ ἀξιόλογος ἀριθμὸς μικρῶν ἀξινῶν, λεπίδων ὀψιανῶν, μυλολίθων καὶ τριπτήρων, ἀφθονα δὲ ἐπίσης ὑπῆρξαν ὅμοια εὐρήματα τῆς Νεωτέρας Νεολιθικῆς καὶ δὴ τῆς Περιόδου τοῦ Ραχμανίου, τῆς ὁποίας ἀνεσκάφη ἐπίχωσις εἰς σημαντικὴν ἔκτασιν.

Ἡ κεραμικὴ καὶ ἐφέτος ἦτο ἀφθονος· σχετικῶς ὅμως σπάνια ὑπῆρξαν τὰ λείψανα τῆς μονοχρώμου κεραμικῆς τῆς ἀρχαιοτάτης νεολιθικῆς φάσεως καὶ τῆς ἐπομένης περιόδου τῶν «πρωίμων γραπτῶν», ἐπειδὴ δὲν ἀνεσκάφησαν ἐφέτος εἰς ἰκανὴν ἔκτασιν στρώματα τῶν φάσεων αὐτῶν.

Ἡ κεραμικὴ τῆς Μέσης Νεολιθικῆς εἶναι ἐνδιαφέρουσα, κυρίως ἐπειδὴ περιλαμβάνει δείγματα τῆς πρωιμωτάτης φάσεως, ἥτοι τοῦ λεγομένου ρυθμοῦ «Solid - Style» (τῶν WACE - THOMPSON) καὶ μάλιστα εἰς ἀπομιμήσεις ἐντοπίας.

Ὁ μέγας ὄγκος τῆς κεραμικῆς ἀνάγεται εἰς τὴν φάσιν τοῦ Ραχμανίου, περιλαμβάνει δὲ κυρίως μονόχρωμα ἀγγεῖα, ὧν ἐλάχιστα συνεπληρώθησαν (πίν. 2β) καὶ ὀλίγα ἀλλὰ χαρακτηριστικὰ παραδείγματα τῆς κατηγορίας «Crusted Ware».

Ἡ μελέτη τοῦ πλουσίου αὐτοῦ ὑλικοῦ δὲν ἐπερατώθη, ἔλλειψαι χρόνου, ἐλπίζεται ὅμως ὅτι θὰ συντελεσθῇ συντόμως καὶ ὅτι θ' ἀποδώσῃ χρήσιμα πορίσματα διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς κεραμικῆς εἰς μίαν καιρίαν φάσιν τῆς ἱστορίας τῆς ἀκροπόλεως τοῦ Σέσκλου.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Ρ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ

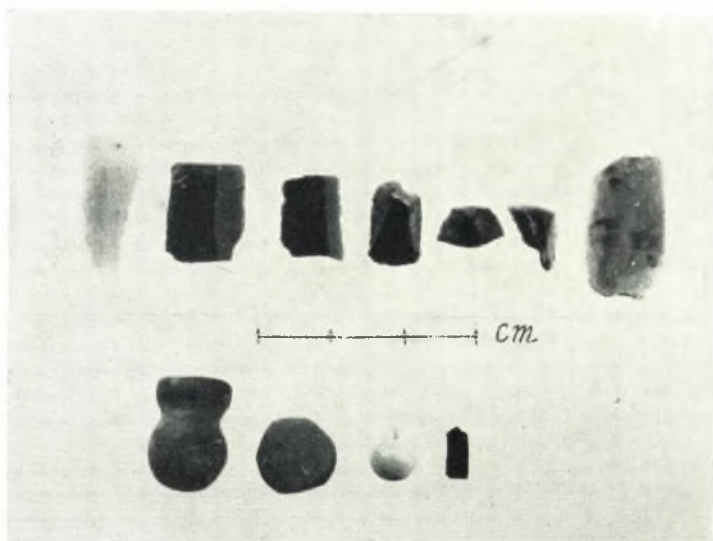

α. Τοίχος οικίας 33 (Νεωτέρα Νεολιθική).

β. Ἡ «μεγαροειδής» οἰκία 7-8-9 μετὰ τὴν γενομένην συντήρησιν.

α. Χαρακτηριστικά λίθινα εθρήματα ἐκ τοῦ προκεραμεικοῦ στρώματος.

β. Μονόχρομον ἀγγεῖον τῆς «περιόδου τοῦ Ραζμανίου».